

FINLAND EN ZWEDEN, TOEKOMSTIGE NAVO-LANDEN?

Door: Victor A.C. Remouchamps. Luitenant kolonel der Artillerie

Militair en politiek analist

Inleiding

Er is een kennelijk niet te stoppen ontwikkeling in de Scandinavische landen Finland en Zweden gaande betreffende het toekomstige lidmaatschap van de NAVO. In beide landen bestaat er nog geen politieke meerderheid om lid te worden van de Verdragsorganisatie, maar de afwijzende meerderheid krimpt door het agressieve gedrag van de machtige oosterbuur. Het onbehagen groeide al door de Russische inval in Georgië in 2008, waarna delen van het land, Abchazië en Zuid Ossetië, werden geannexeerd. Dat bleek achteraf de eerste bevestiging te zijn, dat Rusland zich niet meer stoorde aan bestaande begrenzings met buurlanden. Die waren volgens de heersers in het Kremlin in historisch opzicht "onnatuurlijk" en waren in een periode van Russische zwakte door het Westen "opgedrongen". Die in 1991 getrokken lijnen moesten volgens het Kremlin daarom gecorrigeerd worden.

Grenscorrecties

Toen Oekraïne in 2013 na een korte revolutie besloot zich niet aan te sluiten bij de door Rusland gecreëerde Eurasiatische Economische Unie,¹ de Russisch georiënteerde tegenvoeter van de Westerse Europese Unie, leidde die beslissing tot verdere "grenscorrecties" in termen van annexatie van het Krim schiereiland en bezetting van een deel van het oosten van de Oekraïne. Die bezetting was de eerste stap naar de realisatie van een bedenkfel van Catharina de Grote - "Novorossya" - en moest de springplank vormen voor de annexatie van een deel van de oostelijke en noordelijke Zwarte Zeekust vanaf Sebastopol tot aan Odessa. Door die verrassende agressiviteit groeide bij de bevolking van de Baltische staten Finland en Zweden de angst dat zij de volgende slachtoffers van de Russische expansiedrift zouden worden.



In door het Kremlin gecontroleerde en gesubsidieerde tv-programma's van *Russia Today* (RT) en *Channel 5* werd en wordt gretig op die angstgevoelens ingespeeld.

Onlangs vertoonden beide zenders propagandabeelden die - zoals de nevenstaande schets laat zien - helder aangeven wat een mogelijk scenario voor grenscorrecties met

¹ Een economisch samenwerkingsverband tussen Rusland, Belarus, Kazachstan, Armenië en Kirgizië.

buurlanden ten westen van Rusland zou kunnen zijn.

Die beelden, opgefleurd met de instrumentale versie van het Russische volkslied op de achtergrond, legden uit dat Russische troepen onder de bescherming van een nucleaire veiligheidsparaplu binnen twee uur aan de Baltische kust zouden staan en voor de poorten van Vilnius binnen een uur, Kiev binnen twee dagen en Praag binnen een week konden bereiken. Die beelden werden opgeleukt met de belofte dat het Kremlin alles in het werk zal stellen om *“de grootheid van Rusland te herstellen en volken die gelukkig en tevreden waren onder de vlag van de USSR, wederom de bescherming te bieden van de wereldmacht Rusland”*. Ruslands nucleaire paraplu moest volgens die beelden garanderen dat een eventueel gewapend treffen niet kon uitgroeien tot de volgende wereldoorlog.

Volgens de makers van het programma zijn het *herwinnen van de Krim en het terug brengen van die Oekraïense provincie onder de vlag van Rusland, de eerste correcties in een rij van niet-eindigende overwinningen die de wereld zullen tonen hoe gevaarlijk het is om Moskou's gerechtvaardigde wens te bestrijden, namelijk de Russische Federatie om te zetten in de Sovjet Unie van de 21ste eeuw!* “Tussen de regels” door kan worden gelezen dat grenscorrecties niet beperkt zullen blijven tot de zuidelijke buurlanden, maar dat het Kremlin ook Zweden en Finland in het vizier heeft.

Oplopend spanningsveld in en rond de Oostzee



Het is niet verrassend dat de gemiddelde Scandinaviër na het zien van de beelden en horen van de begeleidende uitleg, onrustig op de stoel heen en weer schuift.

Zeker niet als de beelden worden gevolgd door de opbouw van een Russische troepen-macht in de westelijke grensgebieden gecombineerd met meerdere Russische grootschalige oefeningen langs de grenzen van de buurlanden. Wanneer westerse militaire experts ook nog uitleggen wat de speerpunten van een eventueel Russisch invasiescenario op het territorium van Finland en Zweden, mogelijk ook Denemarken en Noorwegen, kunnen zijn, kan die onrust alleen maar toenemen.

Het vertrekpunt van dat scenario kan als volgt onder woorden gebracht worden:

“...Hoewel Putin voor het bezetten van de Baltische staten geen massale luchtoperatie

nodig heeft, wil hij voorkomen dat de Amerikanen een of meerdere Carrier Strike Groups (CSG)² en/of Expeditionary Strike Groups (ESG)³ in de Oostzee kunnen ontplooiën om een eventueel offensief tegen de Baltische staten te neutraliseren. Daarom is het bezit van Gotland voor het beheersen van naderingen naar en de hele Oostzee de belangrijkste randvoorwaarde..”

Het Zweedse eiland Gotland speelt dus een sleutelrol en het verdere verloop van dat scenario is in een van mijn artikelen in *Carré*⁴ uitbundig beschreven. Het is helaas niet beperkt gebleven tot beelden en teksten in media-uitzendingen. De inschattingen van westerse militaire experts blijken opgenomen te zijn in het oefenscenario van een meerdaagse Russische oefening in en aan de kusten van de Oostzee, die in de periode 21-25 maart 2015, is gehouden. In het scenario van die oefening kreeg een meerdimensionale⁵ strijdmacht van 33.000 man opdracht Gotland, het voor de Deense kust liggende eiland Bornholm,⁶ de Zweedse eilandengroep Åland gelegen tussen Finland en Zweden, en posities in het uiterste noorden van Noorwegen in bezit te nemen en te houden. Omdat Russische troepen op die manier de toegangen naar de Oostzee kunnen beheersen, kan de NAVO dan geen maritieme middelen in de Oostzee ontplooiën en een inval van (één van de) Baltische staten voorkomen. De Russische ambassadeur in Denemarken meende tijdens deze oefening een waarschuwing aan Denemarken te moeten geven. Woordelijk luidde zijn dreigement:

“I don't think the Danes fully understand the consequences of what will happen if Denmark joins the American-controlled missile defense. If it happens, Danish war ships will become targets for Russian atomic missiles.”

Door het verloop van de oefening, de sterkte van de deelnemende troepen en het verkapte Russische dreigement aan het adres van Zweden en Finland, besloten beide landen niet alleen hun militaire samenwerking in de vorm grootschalige oefeningen in de Oostzee uit te breiden, maar ook de kwaliteit van hun strijdmachten te doen beantwoorden aan geldende NAVO-normen. Een teken dat voor de twee landen integratie in het Westelijk Bondgenootschap een reële optie is en blijft. In het verlengde van die besluiten hebben

² De grootste operationele eenheid die de *US Navy* kan ontplooiën, bestaat uit 7500 man, een vliegdekschip met negen *squadrons* (in totaal 65-70 luchtplatformen), een kruiser, tenminste twee fregatten/*destroyers*. Afhankelijk van type missie en locatie van het inzetgebied kunnen ook onderzeeboten en logistieke capaciteit deel uitmaken van de *Strike Group*. In totaal kan *US Navy* 11 CSG gelijktijdig ontplooiën, waarvan 10 (8 CSG zijn operationeel, 1 CSG nog niet in actieve dienst en 1 CSG in onderhoud in Newport News, Virginia) hun thuisbases in continentaal USA hebben en 1 in Yokosuka, Japan, gestationeerd is.

³ *Marine Expeditionary Units*, *Amphibious Squadron* en *Trident* onderzeeboten; *Maritime Prepositioning Force* (MPF) inb. *High Speed Maritime* platformen, communicatie en medische capaciteit; *Combat Logistic Forces* met rotor- en tiltrotorplatformen voor inter- en intratheater logistiek. US kan daarnaast 9 ESG's op de been brengen, die hun thuisbases hebben in Norfolk (3 stuks), San Diego (4 stuks), Mayport, Florida, (1 stuk) en Sasebo, Japan, (1 stuk).

⁴ Informatie-orgaan van de Nederlandse Officieren Vereniging of NOV

⁵ Grond, lucht, maritieme dimensie aangevuld met de virtuele dimensie.

⁶ In 2014 verscheen een *assessment* van het Deense "*Defence Intelligence Service*" /DDIS, waarin werd aangetoond dat de Russen voor een tweede maal een gesimuleerde aanval hadden voorbereid op dit eiland.

beide landen plannen om de samenwerking van hun defensie-industrieën te intensiveren, voorts de resultaten van een experimentele “*Cyber warfare*” oefening na diepgaande evaluatie en analyse in de defensiestructuren door te voeren, het verzamelen en uitwisselen van inlichtingen sterk te verbeteren en elkaar sneller en breder te informeren over Russische activiteiten in de respectievelijke nationale luchtruimen en territoriale wateren. Russische overval- en hinderlaagtactieken moeten op die manier worden geneutraliseerd om onaangename politieke en militaire grensoverschrijdende verrassingen te voorkomen.

Zweden de zwakke schakel

Zweden, een land dat in 1814 voor de laatste keer de wapens heeft opgenomen en sinds die tijd een warm omarmde neutraliteitspolitiek heeft gevoerd, heeft net als het gros van de West-Europese landen de laatste jaren de defensie-uitgaven met 40 % teruggeschroefd. In de afgelopen twee jaar heeft zich boven en bij dit Scandinavische land een reeks van incidenten voorgedaan, waarop Zweden nauwelijks krachtig heeft gereageerd of kon reageren. Mede daardoor beschouwt Rusland het land als de zwakste schakel in de noordelijke regio en vormt zo het voornaamste doelwit van Russische provocaties.

Finland

Het kleine Finland is met zijn 4,2 miljoen inwoners, het enige land in de noordelijke regio, dat haar defensie-uitgaven op een niveau van \$2,9 miljard heeft bevroren. Finland kan, bij een volledige mobilisatie, 23 brigades op de been brengen. Nederland met een inwonersvolume dat 4 x zo groot is, komt er met maximaal drie brigades dan “tamelijk karig” af. Blijkbaar heeft Rusland het pak slaag dat de Finnen de Russen tijdens de Fins-Russische oorlog in 1939,⁷ hebben gegeven, nog steeds niet vergeten. In alle Russische scenario's is dan ook geen enkele aanval op Finland opgenomen. De Finnen hebben van hun kant de onbetrouwbaarheid van hun burens nog steeds in het geheugen en hebben dit ook vertaald in hun defensie-uitgaven.

Baltische staten

De Russen hebben middels een aantal incidenten onlangs willen bevestigen dat de Baltische Zee beschouwd moet worden als een Russische binnenzee. Daarom worden Amerikaanse schepen en verkenningsvliegtuigen herhaaldelijk uitgedaagd. Die incidenten hebben Zweden en Finland vermoedelijk doen inzien dat lid worden van een sterke verdragsorganisatie, geen verkeerde stap is. Nochtans lijken de ontwikkelingen in de Oostzee nog niet ernstig genoeg voor een referendum om de bevolking haar mening over een NAVO-lidmaatschap te vragen. Wellicht dat een agressieve actie richting de Baltische staten of een poging om het bezette deel van Oekraïne verder uit te breiden, de regeringen van die twee landen over de streep trekt.

⁷ Rusland: 126.750 doden en vermisten, 264.908 gewonden, 5.600 krijgsgevangenen en 2.268 tanks verloren.



Scenario voor de bezetting van de Baltische landen en het eindresultaat in de rechter afbeelding (de luchtverdediging met behulp van de S-300 voor deze operatie wordt gerealiseerd vanuit Oost Pruisen en vanaf het bezette eiland Gotland)

Ondanks het feit dat een operationeel scenario voor een bezetting á la de Krim in een van de Baltische staten bekend is, lijkt de NAVO onder de huidige omstandigheden niet in staat te zijn die inval te voorkomen, laat staan te neutraliseren. Dat scenario is door verschillende “social media” en de Russische (staats) televisie in hoofdlijnen beschreven en de bezetting van de ijsvrije havens Tallinn en Riga, waar in het verleden de hoofdkwartieren van de Baltische vloot van de Sovjet Unie waren gestationeerd, lijken de primaire doelen te zijn. Na het in bezit nemen van de twee Oostzeehavens, zal het instellen van een landcorridor door Litouwen met Oost Pruisen⁸ en het creëren van een enclave bewoond door Rusland-geodgezinde Letten – “republiek Latgalië” - de volgende stappen zijn. Vanzelfsprekend zal Latgalië gelijk de proxy republiekjes in het oosten van Oekraïne, opgenomen worden in de Russische Federatie, net zoals dat met Oost Pruisen in 1945, Abchazië, Zuid Ossetië in 2009⁹ en de Krim in 2014 is gebeurd.

Voor een dergelijke operatie is een Russische strijdmacht bestaande uit troepen van het “Westelijk Militair District”(circa 50.000 man), aangevuld met troepen in Oost Pruisen (circa 40.000 man), onder een luchtverdedigingsparaplu bestaande uit de S-330 en S-400 wapensystemen - opgesteld in Oost Pruisen en in een volgende fase op Gotland - ruim voldoende. Een eventuele tegenaanval van voornamelijk Amerikaanse strijdkrachten heeft dan amper kans op succes. Signalen dat een dergelijke operatie op handen kan zijn, zullen niet anders zijn dan het geval was bij Georgië, de Krim en Donbass.

Wel of niet NAVO-lid

Zoals eerder is onderstreept, kan een groeiend spanningsveld in en rond de Oostzee de aanleiding zijn voor Zweden en Finland om op de deur van de Verdragsorganisatie in Brussel te kloppen. Klaarblijkelijk is Rusland, getuige de waarschuwing van Lavrov “*Russia will be compelled to take action if Sweden became part of NATO’s infrastructure. While it is every country’s right to decide what form of national security it has, we must make it understood*

⁸ Schrijver heeft besloten om de Sovjet benaming van Oost Pruisen, “Kaliningrad”, niet meer te gebruiken en de oorspronkelijke naam van “Oost Pruisen” aan dit illegaal bezette stuk Duitsland te blijven geven.

⁹ Feitelijk nog zelfstandige entiteiten, maar het proces van integratie in de Russische Federatie is al ver gevorderd.

that if NATO's military infrastructure approaches Russia's borders, we will be required to take the necessary military-technical action," ook tot die vaststelling gekomen. Gelet op de reactie van beide landen op die verkapte bedreiging waren zij niet erg onder de indruk. Enström (Zweden) antwoordde: "Russia has no right to intervene in the political decision-making systems of democratic, nonaligned Nordic states. On the one hand the Russian foreign minister states that each country has the right to set its own security policy, and in the same breath insinuates that there could be military consequences. We need to have clarity from Russia as to what this all means!". De Finse minister-president Juha Sipilä reageerde op het Russische kritische commentaar op een Fins rapport over eventuele toetreding: "This is the time to comprehensively and openly assess what the reaction from Russia might be, if Finland or Sweden join NATO." Met andere woorden: "Waar bemoeien jullie je mee?".



Turkse vloot eenheid brengt een bezoek aan Odessa.



Amerikaanse F-15 gestationeerd in Finland

De NAVO en vooral de Amerikanen willen het de Russen vermoedelijk zo moeilijk maken, dat gewapend geweld de enige optie voor het Kremlin zal zijn. De Amerikanen zijn druk doende om F-15 gevechtsvliegtuigen in Finland te stationeren, nemen deel aan oefeningen in Moldavië en zijn van plan om naast het materieel van de 173^{ste} Airborne Brigade nog een min of meer operationele pantserinfanteriebrigade(s) te stationeren in de Baltische landen. Aanvulling van die gevechtskracht in andere Oost-Europese landen is zeker nog niet uitgesloten. Daarnaast heeft Turkije met een maritieme eenheid een vlootbezoek gebracht aan de Oekraïense haven van Odessa.

Gebruikt de NAVO de Baltische republieken als aas om het spanningsveld in en rond de Oostzee op te stuwen met het doel de twee Noord Europese landen binnen te halen? Het heeft er alle schijn van.